

РЕШЕНИЕ

№ 205

гр. София, 08 септември 2021 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

Върховен касационен съд на Република България, III Наказателно отделение в открито заседание на седемнадесети декември две хиляди и двадесета година в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ЛАДА ПАУНОВА
ЧЛЕНОВЕ: БЛАГА ИВАНОВА
 ДИМИТРИНА АНГЕЛОВА

при секретаря Наталия Такева и с участието на прокурор Мария Михайлова, като разгледа докладваното от съдия Ангелова наказателно дело № 874 по описа за 2020 г., за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 346, т.1 НПК и е образувано по протест от прокурор при Военно-апелативна прокуратура.

С присъда № 46 от 28.09.2018г. по НОХД 0204/2016г. Софийски военен съд е признал подсъдимия М. Т. М. за невиновен в това, че в периода от 08.08.2005г. до 03.07.2008г. в поделение /номер/ – База за утилизация на бойни припаси, находящо се в [населено място] в качеството си на длъжностно лице – Началник на База за утилизация на бойни припаси не изпълнил задълженията си по служба, произтичащи от специфичните функционални задължения за мирно и военно време съгласно т. V от длъжностната му характеристика - не организирайл и не ръководил противопожарната защита в под. /номер/-/населено място/, като не организирайл и не ръководил приоритетното утилизирание на пиротехнически средства и не организирайл и не ръководил съхранението на бойните припаси, барутни и взривни вещества в съответствие с изискванията на ръководния документ – Правилник за складовете и базите за съхранение, производство, ремонт, разснарядяване и унищожаване на бойни припаси, взривни вещества и барути в Българската армия и възложени му с актове на негови началници – в нарушение на т.1 и т.4 от Заповед № 128/20.03.2008г. на командира на бригада „Логистика“, в нарушение на т.1 и т. 2 от Разпореждане № 28/24.03.3008г. на Началника на Генералния щаб на Българската армия, в нарушение на т. 5 от Указания № 2/01.04.2008г. на командира на бригада „Логистика“, в нарушение на т.1 от Заповед № 155/04.04.2008г. на командира на бригада „Логистика“ и в нарушение на т.1 от Заповед № 182/22.04.2008г. на командира на под. /номер/ – /населено място/ /бригада „Логистика“/ и от това са настъпили тежки вредни последици и на основание чл. 304 НПК го оправдал по предявеното му обвинение за извършено престъпление по чл. 387, ал.2, алт.1 вр. ал.1, алт.3 НК.

Със същата присъда съдът е оправдал по обвинението за осъществено деяние, квалифицирано като престъпление по чл. 387, ал.2, алт.1 вр. ал.1, алт.3 НК и подсъдимия Д. Н. П. за това, че за времето от 01.10.2006г. до 03.07.2008г. в поделение /номер/ – /населено място/ и на територията на поделение /номер/ - Ч. в

качеството си на длъжностно лице – заместник – командир на бригада „Логистика“ и началник на щаба на бригада „Логистика“ не е изпълнил задълженията си по служба, произтичащи от специфичните функционални задължения за мирно и военно време съгласно т. V от длъжностната му характеристика като не организирал съхранение на бойните припаси в складовете, хранилищата и местата за съхранение на боеприпаси в поделение /номер/ – /населено място/ - База за утилизация на бойни припаси в съответствие с Правилник за складовете и базите за съхранение, производство, ремонт, разснарядяване и унищожаване на бойни припаси, взривни вещества и барути в Българската армия, не изпълнил задълженията си по служба, възложени му със заповед № 128/ 20.03.2008г. на командира на бригада „Логистика“, тези, възложени му с т.1 и т.2 от Разпореждане № 28/24.03.2008г. на Началника на Генералния щаб на Българската армия и тези, възложени му със заповед № 155/04.04.2008г. на командира на бригада „Логистика“ и превишил властта си като в нарушение на т.1 от Заповед № 155/04.04.2008г. на командира на бригада „Логистика“ променил и съкратил разпоредения период на командироване на капитан Ю. Н. В. и от това настъпили тежки вредни последици.

С този съдебен акт и подсъдимият Р. Н. Ц. е признат за невиновен за това, че за времето от 01.06.2006г. до 03.07.2008г. в [населено място] – Генерален щаб на Българската армия в качеството си на длъжностно лице – заместник- началник на Генералния щаб на Българската армия по ресурсите, не изпълнил задълженията си по служба, произтичащи от специфичните функционални задължения за мирно и военно време, съгласно т. V от длъжностната му характеристика и възложени му с Разпореждане № 28/24.0.2008г. на Началника на Генералния щаб на Българската армия и от това са настъпили тежки вредни последици като на основание чл. 304 НПК е оправдан по обвинението за извършено престъпление по чл. 387, ал.2, алт.1 вр. ал.1, алт.3 НК.

В рамките на осъществен въззивен контрол по протест на прокурор при Военно - окръжна прокуратура – София, Военно - апелативен съд с решение № 31 от 18.08.2020г. по ВНОХД 07/2019г. е потвърдил атакуваната пред него присъда.

В протеста, с който е сезирана настоящата инстанция, се релевира касационните основания по чл. 348, ал.1, т.1 и т.2 НПК. Претендира се, че въззивният съд е нарушил правата на прокурора в процеса като немотивирано и неоснователно е отхвърлил тринадесет негови доказателствени искания, особено съществени от които са тези за назначаване на арбитражна повторна комплексна пожаро-взриво-техническа експертиза поради наличие на противоречия в заключенията на изготвените две такива по делото, арбитражна инженеро – технологична експертиза поради съмнения на прокурора за пристрастност на един от експертите, участвал в повторната инженеро-технологична експертиза, назначена в хода на първостепенното съдебно следствие и липса на ясно и категорично становище по два от зададените въпроси, повторна физико-химична експертиза и комплексна медико-химическа експертиза. Прокурорът развива доводи за немотивирано отхвърляне заключението на първоначалната комплексна пожаро-взриво-техническа експертиза /КПВТЕ/, а кредитиране на повторната такава независимо, че тя е изготвена десет години след деянията. Прокурорът съзира и нарушения на материалния закон от страна на второстепенния съд, изразяващи се в неправилното му възприятие, че към момента на деянието подс. М. М. не е притежавал длъжностно качество като контрааргументът на прокурора е, че към 03.07.2008г. М. не е сдал длъжността, която е заемал от 05.05.2005г. до 01.04.2008г. – началник на поделение /номер/ –/населено място/. В подкрепа на претенциите си за неправилно приложение на закона прокурорът анализира

събраните по делото гласни доказателства и доказателствени средства, които оборвали заключението на повторната КПВТЕ, включително и относно механизма на възникване на пожара. Атакуващият въззивното решение прокурор твърди, че незаконосъобразно Военно-апелативен съд е приел, че Правилник за складовете и базите за съхранение, производство, ремонт, разснарядяване и унищожаване на бойни припаси, взривни вещества и барути в Българската армия, обявен със заповед на Министъра на отбраната № 116/28.12.1982г. /Правилника/, не е бил действащ нормативен акт към инкриминирания период – 08.08.2005г. – 03.07.2008г., излагайки аргументи в тази насока. Депозира се искане за отмяна на атакувания акт и връщане на делото за ново разглеждане на друг състав на Военно-апелативен съд за отстраняване на допуснатите съществени процесуални нарушения и правилно прилагане на материалния закон.

В срока по чл. 351, ал.4 НПК защитникът на подс. Р. Ц. е подала възражение срещу касационния протест, в което анализира в детайли всяко едно от исканията на прокурора, за да помоли да бъде оставено в сила решението на Военно-апелативния съд по отношение на нейния подзащитен.

Възражение под формата на писмени бележки е депозирал и защитникът на подс. Д. П.. Той акцентира на количеството тротилов еквивалент, което е превишавало с 60-70 пъти възможностите за съхраняването му от процесното поделение, както и на това, че подзащитният му, според своята длъжностна характеристика, е имал задължение да „организира заделянето и съхранението на заповяданите оперативни запаси ...“, а тези, които са били налични в Базата, не са притежавали това качество, тъй като са били негодни за употреба – III категория боеприпаси, подлежащи на утилизация и унищожаване. В заключение моли да не бъде уважаван депозирания касационен протест.

В съдебно заседание прокурорът поддържа протеста по изложените в него съображения. Заявява позиция, че с отказа на второинстанционния съд да допусне назначаване на претендираните експертизи, особено арбитражна пожаро – взриво - техническа и допълнителна инженеро - технологична, е допуснал нарушение на чл. 13 НПК за вземане на всички мерки за разкриване на обективната истина по делото, а въпросите, изследвани от тези експертизи са от съществено значение за ангажиране наказателната отговорност на подсъдимите - ако бъде възприето, че експлозията на 03.07.2008г. е била предизвикана умишлено, то твърдените допуснати от длъжностните лица нарушения при изпълнение на служебните им задължения, не биха довели до ангажиране на тяхната наказателна отговорност. Относно изложеното в протеста несъгласие, че подс. М. не е бил длъжностно лице към момента на деянието /03.07.2008г./, развива тезата, че дори да бъде възприето, че в по-ранен момент той е загубил това свое качество, то спрямо него и спрямо останалите подсъдими са предявени обвинения за един продължителен период преди посочената дата, което обстоятелство не изключва допуснатите нарушения да се намират в причинна връзка с настъпилия вредоносен резултат. Относно статута на Правилника прокурорът при Върховна касационна прокуратура посочва, че съгласно чл. 108, ал.1 от Конституцията на Република България, действаща към момента, министърът на отбраната има право да издава правилници, наредби и заповеди, което определя Правилника за складовете и базите за съхранение, производство, ремонт, разснарядяване и унищожаване на бойни припаси, взривни вещества и барути в Българската армия като източник на задължения за подсъдимите при изпълнение на служебните им задължения, а ако бъде възприето противното, това би означавало, че от 1982г. до 02.09.2008г., когато е била приета Наредба за условията и реда за осъществяване на дейности, свързани с взривните вещества, огнестрелните оръжия и боеприпасите и контрола над тях, в българската

армия тази дейност не е била регламентирана. В заключение прокурорът сочи, че допуснатите процесуални нарушения от въззивния съд при проверка и анализ на доказателствата са съществени като не са изяснени и всеотраслено и пълно всички обстоятелства по делото, което определя и наличие на основания за отмяна на въззивното решение и връщане на делото за ново разглеждане от друг състав на Военно-апелативен съд.

Защитникът на подсъдимия М. М. заявява, че Военно-апелативен съд не е допуснал сочените от прокурора процесуални нарушения като е обсъдил подробно писмените и гласни доказателства по делото. Защитата акцентира на причините за некреситиране заключението на пожаро – взриво - техническата експертиза, чиито експерти са обсъждали в процеса на изготвянето ѝ поставените въпроси заедно с органите на досъдебното производство.

Защитата на подсъдимия Р. Ц. счита, че решението на въззивната инстанция е правилно и законосъобразно и като такова следва да бъде оставено в сила като поддържа и доводите си, изложени в депозираното възражение, преповтаряйки ги в съдебно заседание. Акцентира на обстоятелството, че изложеното в протеста относно противоречията между пожаро-взриво-техническите експертизи и необходимостта от назначаване на арбитражна касае нарушение на процесуалните правила, а не е свързано с правилното приложение на закона и коментира, че недопускането ѝ не е рефлектирало върху правата на прокуратурата, тъй като не винаги при противоречиви заключения на експертизи е задължително изготвяне на арбитражна такава. Според защитата настоящият случай е именно такъв, тъй като заключението на повторната КПВТЕ е обосновано като експертите са изследвали в пълнота целия наличен по делото доказателствен материал /за разлика от вещите лица по първоначалната КПВТЕ/. По отношение на своя подзащитен заявява, че е налице и друго самостоятелно основание за признаването му за невиновен и то касае задълженията, които произтичат от заеманата от него длъжност, свързани с ресурсно планиране и ресурсни анализи на стратегическо ниво, а не с правилното съхранение на боеприпасите, отношение към което имат други длъжностни лица. На последно място сочи, че Разпореждане 28/24.03.2008г. на Началника на Генералния щаб на БА, чиито т.1 и т.2 са му вменени като нарушени, не е нормативен акт и следователно наказателна отговорност по него не следва да се носи.

Защитникът на подс. Д. П. изцяло се присъединява към аргументите, изложени от защитата на подс. Ц. по отношение претенциите на прокурора за назначаване на арбитражна експертиза. Изразява позицията си, че както в акта на първостепенния, така и в този на второинстанционния съд подробно, внимателно и аргументирано са изложени всички обстоятелства, касаещи фактическата обстановка, която е и изяснена по делото без да бъде назначавана претендираната експертиза. По отношение задълженията, чието неизпълнение е вменено на неговия подзащитен, заявява, че те не фигурират в длъжностната характеристика на подс. П.

Подсъдимият М. М. поддържа изявленията на своя защитник.

Подобна е позицията и на подс. Р. Ц., който и заявява, че в своята служба като офицер от българската армия никога не е допуснал нарушение, още по-малко неизпълнение на свои функционални задължения.

Подсъдимият Д. П. счита, че протестът на Военно-апелативна прокуратура е некоректен.

В дадената им възможност за последна дума всички подсъдими молят да бъде потвърдено решението на Военно-апелативен съд.

Върховният касационен съд, след като обсъди доводите на страните, изложеното в протеста на прокурор при Военно-апелативна прокуратура и в рамките на своите правомощия, прецени, че той е допустим, но неоснователен.

В касационния протест се навеждат доводи за допуснати съществени нарушения на процесуалните правила, рефлектиращи върху правата на прокурора с отказа за уважаване на негови доказателствени искания, както и базиране на изводите на неоснователно кредитирана повторна пожаро-възриво-техническа експертиза и на повторна инженеро - технологична експертиза, в която участва експерт, за когото съществуват съмнения у касатора в неговата безпристрастност. Доводите си за обосноваване на първоначално изготвена пожаро - техническа експертиза, некредитирана от съда, прокурорът базира на извършен от него сравнителен анализ с други доказателствени източници – показанията на свидетели и огледи на местопроизшествие и въпреки че сочи, че с неправилното кредитиране на повторната пожаро - възриво-техническа експертиза съдът е нарушил материалния закон, то по съществуващото си това е възражение за превратна оценка, извършена от въззивния съд, на гласните и писмени доказателствени източници по делото и сочи на твърдяно допуснато нарушение на процесуалните правила. Настоящият състав следва да обсъди на първо място твърденията за допуснати съществени пропуски в правоприлагащата дейност на контролираната инстанция, тъй като при подобна констатация, би се обезпредметило произнасянето по останалите наведени от страните доводи.

В атакуваното пред тази инстанция решение въззивният съд е афиширал пълно солидаризиране с възприетата от решаващия съдебен състав фактология, както и с извършения от него доказателствен анализ. В принципен план при възприемане на твърдествена фактическа обстановка от контролиращата инстанция, тя не дължи собствен прочит на фактическите положения и само по себе си пълното припокриване на описанието ѝ с това на първата инстанция не представлява недостатък в аналитичната дейност на съда. Въззивният съд, обаче, дължи отговор на отправените пред него възражения и собствен анализ на доказателствените източници, въз основа на които е възприел именно тази фактическа обстановка, когато отговорът на направените пред него възражения изисква това. Това е необходимо, за да бъде преценено впоследствие дали не е налице пропуск в оценъчната дейност от страна на второстепенния съд, сочещ на превратно тълкуване на носителите на доказателствена информация, повлияло и върху яснотата на обективизираната воля. Подобни пропуски в оценъчната дейност на контролирания съд настоящият съдебен състав не съзира. В атакуваното решение съдът е отговорил на всички отправени към първостепенния акт възражения, давайки им убедителен и ясен отговор. Мотивирано решаващият съд се е произнесъл и по исканията на прокурора за попълване на масата по делото с допълнителни източници на доказателства, каквито са показанията на свидетели, както и за изясняване на обективната истина чрез доказателствените способности и конкретно назначаване на арбитражни пожаро – възриво – техническа и инженеро-технологична експертизи, назначаване на повторна физико-химична експертиза и комплексна медико-химическа експертиза. Настоящата инстанция споделя аргументацията на въззивния съдебен състав, обективизирана в определение от 19.09.2019г. по отношение липсата на необходимост от изследване на въпроси, заявени като неизяснени от прокурора, чрез повторна физико-химична експертиза и комплексна медико – химическа експертиза. Самият прокурор не сочи конкретно несъгласие със съдържанието в заключението на назначената и кредитирана от първия съд повторна инженеро-технологична експертиза, като единственото му основание за претенция за назначаване на арбитражна такава от второстепенния

съд са съмнения за предубеденост на един от експертите, участвал в състава на тази експертиза поради негова месторабота в процесното поделение /номер/ в [населено място]. Само по себе си изпълнение на определени функции в поделението, чийто бивш началник е един от подсъдимите по делото и което е подопечно на Министерство на отбраната, което хипотетично би могло да претендира вреди като оцетено юридическо лице, не е основание за дискредитиране на съответната експертиза, тъй като преценката за нейната обосновааност се извършва от решаващия съд след съпоставката ѝ с цялата налична доказателствена съвкупност и при даден позитивен отговор за съотносимостта ѝ с нея, вярно оценяване на доказателствените източници и базирането ѝ на специалните знания на експертите в съответната област. Това с пълна сила важи за заключението на повторната инженеро – техническа експертиза, за което както първостепенният, така и контролиращият го съд са изложили убедителни аргументи за възприемането му с доверие, основани в цялост и на носителите на доказателствена информация. Експертите са дали ясен отговор на всички поставени им въпроси, включително и на тези два, на които прокурорът твърди, че не е получил отговор. За разлика от изслушаната в съдебно заседание назначена в хода на досъдебното производство експертиза, чиито вещи лица са базирали своите изводи единствено на отчетни донесения на поделение /номер/ в [населено място] без използване на всички доказателствени източници от досъдебната фаза на процеса, без проверка на обстоятелства, касаещи тяхното изследване в други институции, последица от което е и изготвяне на неясни и неточни отговори, назначената от съда повторна експертиза е съобразила всички налични доказателствени материали, давайки детайлен отговор на поставените въпроси. В този смисъл некрeditирането от съда на инженеро-техническата експертиза /назначена в досъдебната фаза на процеса/ не се дължи единствено на възприетата предубеденост на две от вещите лица, които към момента на изготвяне на експертизата са били служители във военно формирование /номер/ – бригада „Логистика“ и тяхна служебна зависимост с подсъдимите по делото и Министерство на отбраната, а на същностната преценка, че тя не е обоснована, което рефлектира и върху правилността ѝ. Всъщност подобна позиция съдилищата заемат и по отношение на комплексната пожаро-взриво-техническа експертиза, мотивирало първия съд да назначи повторна такава.

По отношение възражението на прокурора за дискредитиране коментираното до момента заключение на повторната инженеро-технологична експертиза поради служебна зависимост на експерт Г. с някоя от страните в процеса, както бе отбелязано, само по себе си това обстоятелство не води до нейна необосновааност, ако при изготвяне на заключението са съобразени всички доказателства и те са намерили своята вярна оценка. Всъщност този довод на прокурора е и некоректен, тъй като от обективизираното изявление на експерта при изслушване на заключението в хода на съдебното следствие се установява, че той е бил технолог в базата в /населено място/ от 1979г. до 1984г., а от 1998г. дори не е служител в структурите на Министерство на отбраната като фактът на изпълнение на функции, свързани с унищожаването и утилизиранието на боеприпаси в един изключително отдалечен период от деянието не само не го прави заинтересован от съдбата на делото, но го подпомага да въплъти в изготвеното заключение теоретичните си знания и своя практически опит поради непосредствен досег с изследвания процес.

От съществено значение за изхода на делото, който, в конкретния случай, не удовлетворява прокуратурата, са заключенията на пожаро-взриво-техническите експертизи като кредитиране на заключението на повторната от тях от съда е довело и на самостоятелно основание до неангажиране наказателната отговорност на тримата подсъдими. Именно затова и прокурорът е настоятелен в искането си за

назначаване от съдилищата по фактите на арбитражна експертиза, а последвалият отказ на въззивния съд му е послужил като основание да претендира нарушаване на свои права и на чл. 13 НПК чрез неосигуряване на всички мерки за разкриване на обективната истина по делото. Всъщност този отказ не е лишил страната от получаване на обоснован отговор от съответните специалисти на въпросите, които я интересуват, тъй като в заключението на повторната пожаро-взриво-техническа експертиза такъв отговор е даден и той е основан както на специалните знания на експертите в съответната област, така и на извършени от тях огледи на местопроизшествието, запознаване с цялата налична по делото /от съдебна и досъдебна фаза/ доказателствена информация, вкл. и аерофотоснимки /за разлика от първата такава експертиза/, изискване на допълнителна информация от „фирма“ , /населено място/ относно качеството и количественото съдържание на отделните компоненти в състава на разработени и произведени от завода изделия, които били налични и в базата за утилизация и унищожаване в /населено място/.

В заключението си експертите по пожаро-взриво-техническата експертиза, изготвена във фазата на досъдебното производство застъпват позицията, че вероятна причина за възникване на инцидента в поделение /номер/ е самозапалване /в резултат на силно навлажняване/ на пиротехнически смеси в звездните бомби и ракетите, съхранявани под навеса към хранилище № 6 и възникналия вследствие на самозапалването пожар, възприемайки и механизъм на разпространение на взривовете, който механизъм на разпространение съответства и на приетия от повторната комплексна пожаро-взриво-техническа експертиза /по отношение на първите шест касателно тяхно място и време/. До изслушване на заключението ѝ в хода на съдебното следствие едно от изготвилите я вещи лица – инж. А. М. е починал, което мотивирало съда да го замени с проф. д-р В. С., който след запознаване със заключението и материалите по досъдебното производство, е изготвил становище, отличаващо се от това на своите колеги и относно механизма на възникване на инцидента. Този експерт е приел, че хипотезата за възникване на самозапалване на звездните бомби не е доказана еднозначно, както и че температурата на самозапалване на звездните бомби или източника на запалване, които биха могли да бъдат причина за възникване на инцидента на 03.07.2008г., отнесени към условията на съхранение на тези боеприпаси, не са установени теоретично и експериментално потвърдени от останалите вещи лица, последица от което е и, че твърденията им за самозапалване от силно навлажняване не намира опора във физикохимичните закони на процесите на самозапалване. Това е дало основание на съда и да назначи повторната комплексна експертиза, изготвена с участие на седем вещи лица. Докато първоначалната експертиза приема, че инцидентът е породен от самозапалване в резултат на навлажняване на пиротехнически смеси в съхранявани в базата боеприпаси, то повторната такава не допуска възможността за самозапалване вследствие овлажняване на бойните припаси и пиротехнически смеси в складираните изделия като при овлажняване или намокряне компонентите на използваните пиротехнически състави не могат да влязат в екзотермична химична реакция с отделяне на голямо количество топлина без наличието на допълнителен начален импулс. Нещо повече, в обемно – овлажнено състояние пиротехническите състави понижават силно и обичайно губят способността си да се възпламеняват и да горят стабилно. За този свой извод експертите се позовават освен на всички налични доказателствени източници, включително и тези от съдебната фаза на процеса, и на детайлното познаване на технологията за производство на изследваните изделия, включително и процедурите по предварителна обработка на суровините, методиките на изработка на отделните пироелементи до пълното окомплектоване на готовото, респ. и

налично в Базата изделие. Всичко това ги е мотивирало да достигнат до извода, че „самозапалването“ може да се осъществи чрез външна намеса, но не и случайно. Експертите констатирали като причини за възникване на инцидента на 03.07.2008г. в под. /номер/ – /населено място/ такива от организационен характер, изразяващи се в действия и бездействия на командванията на поделение /номер/, поделение /номер/ /бригада „Логистика“/ и дирекция „Логистика“ в Министерство на отбраната, отговорни за съхраняването, утилизацията и унищожаването на боеприпасите, взривните вещества и пиротехническите изделия в базата. Изводите им са и за налични причини от технически характер - многократно превишаване на тротиловия еквивалент на съхраняваните боеприпаси, взривни вещества и пиротехнически изделия както във всеки от отделните складове, хранилища и площадки, така и на цялата територия на под. /номер/; неправилно разполагане на откритите площадки, които служат като междинен детонатор на взривовете между отделните хранилища; неспазване на безопасните разстояния и условия за съхраняване между складове, хранилища и площадки и неправилно съвместно съхраняване на боеприпасите, взривните вещества и пиротехническите изделия в нарушение на изискванията на Правилника за складовете и базите за съхранение, производство, ремонт, разснарядяване и унищожаване на бойни припаси, взривни вещества и барути в БНА. Въпреки тези свои констатации, вещите лица са категорични, че тези нарушения не се намират в пряка причинно-следствена връзка с непосредствената причина за възникване на запалването на пиротехническите изделия, която всъщност е в резултат на целенасочена човешка дейност. Съдът в атакуваното решение, както и контролирания от него съд, са дали детайлен отговор, чрез съпоставяне на този доказателствен способ с доказателствените средства – огледи на местопроизшествие, писмени доказателства и гласни доказателства по делото, с които заключението е в пълен синхрон, защо се отнася с доверие именно към това заключение, което и поради своята пълнота и обосновааност доизяснява както фактологията по спора, така и обективната истина по делото. Тази позиция се споделя напълно и от настоящата съдебна инстанция като подобно е и отношението към липсата на нужда от допълнително изследване на тези въпроси чрез назначаване на трета, арбитражна експертиза. Незадължително е при наличие на противоречие между две от заключенията на експертизи назначаването на т.нар. арбитражна експертиза като това е необходимо единствено в ситуация, в която предходните експертизи не способстват съдът да установи фактите. В конкретния случай не сме изправени пред тази хипотеза, тъй като ясността, категоричността и подплатеността на заключението на експертите по повторната пожаро – взриво - техническа експертиза хвърля светлина върху спорните по делото въпроси, давайки им компетентен и задълбочен отговор.

При извършената констатация за неналичие на превратност в оценъчната дейност на въззивната инстанция, както и допуснати съществени процесуални нарушения, свързани с ограничаване правата на една от страните в процеса, следва да се обсъдят възраженията на прокурора за нарушение от страна на Военно-апелативен съд на закона чрез приемането, че подс. М. М. не е притежавал качеството „длъжностно лице“ към 03.07.2008г. и че Правилникът за складовете и базите за съхранение, производство, ремонт, разснарядяване и унищожаване на бойни припаси, взривни вещества и барути в Българската армия не е бил действащ нормативен акт, който вменява задължения на подсъдимите, при чието неизпълнение да се ангажира наказателната им отговорност.

Подсъдимият М. е назначен за началник на Централна разснарядителна база – под. /номер/ – /населено място/ със заповед № 45/26.01.2004г. на командира на поделение /номер/ като с последваща заповед № 337/25.08.2004г. е назначен на

длъжност началник на База за утилизация на бойни припаси – поделение /номер/ – /населено място/. Тази длъжност той заема до 26.05.2008г., когато със заповед № 219 на командира на поделение /номер/ е назначен за заместник-началник на поделение /номер/ – /населено място/, но до 03.07.2008г. той не е сдал предишната си длъжност. Междувременно със заповед № 229/ 30.05.2008г. на командира на под. /номер/ М. М. е назначен за председател на ликвидационна комисия на под. /номер/ – /населено място/, тъй като със заповед № ОХ - 06/25.03.2008г. на министъра на отбраната В. Б. относно организационно-щатни и дислокационни промени в Българската армия и заповед № 144/01.04.2008г. на командира на поделение /номер/-/населено място/ е разпоредено поделение/номер/да бъде разформировано до 01.06.2008г., срокът за което впоследствие бил удължен до 31.12.2008г. Съгласно цитираните заповед ОХ - 06/ 25.03.3008г. на министъра на отбраната и заповед № 144/01.04.2008г. на командира на поделение /номер/ – /населено място/ освен, че поделение /номер/ – /населено място/ до 01.06.2008г. следва да се разформирова, то от 25.03.2008г. е закрит военнопощенския номер /номер/ и от 01.04.2008г. подс. М. е назначен като председател на ликвидационна комисия в поделението. От тази дата неговите задължения са регламентирани от раздел трети на Инструкция № И-3/08.04.2008г. за изменение на Инструкция за дейността на командирите /началниците/ при формиране, реорганизиране и разформироване на поделения от Министерство на отбраната, но не и от длъжностната характеристика на М. за длъжността „началник на база“. Нещо повече, съгласно заповед № 112/09.04.2008г. на Началника на Генералния щаб на Българската армия и заповед № 178/ 21.04.2008г. на св. Ж. М. относно снемане на задачите по бойната и мобилизационна готовност на поделенията от Българската армия и тези, подчинени на Бригада „Логистика“, каквото е под. /номер/ – /населено място/, считано от 10.04.2008г. от това поделение се снемали задачите по изпълнение на планираните мероприятия по поддържане на бойната и мобилизационна готовност и мероприятията от плановете за подготовка през 2008г. На практика подс. М. М. е заемал длъжността „началник на база“ в База за утилизация на бойни припаси от началото на инкриминирания за него от държавното обвинение период – 08.08.2005г. до 01.04.2008г. Фактът, че той не е сдал длъжността по нарочен ред, не го прави субект на престъплението след 01.04.2008г. до 03.07.2008г., тъй като след 01.04.2008г. на него не са му били възложени задачи и функции в качеството му на началник база в поделение /номер/, към която длъжност е отнесена сочената от прокуратурата нарушена разпоредба на т. V от длъжностната му характеристика: „Да организира и ръководи противопожарната защита, ...съхранението на бойните припаси, барути и взривни вещества в съответствие с изискванията на ръководните документи... като не организирал противопожарната защита в поделението, не организирал и не ръководил приоритетното утилизиране в повереното му поделение на пиротехнически средства и не организирал и не ръководил съхранението на бойните припаси, барутни и взривни вещества в съответствие с изискванията на ръководния документ – Правилник за складовете и базите за съхранение, производство, ремонт, разснарядяване и унищожаване на бойни припаси, взривни вещества и барути в Българската армия“. В този период той е заемал различна длъжност – началник на ликвидационна комисия в поделението, а от 26.05.2008г. - заместник-началник на поделение 22700 – Костенец. За да наруши служебните си задължения по формулирания от прокурора начин и за рамкираното време, М. М. е следвало да осъществява дейност, която не е съобразена с установените изисквания към заеманата от него длъжност в пределите на компетентността му. Въпреки позицията, че към 03.07.2008г. подсъдимият М. не е притежавал соченото

длъжностно качество, то поради продължителния период на инкриминираната дейност – от 08.08.2005г. до 01.04.2008г. той е бил субект на престъплението по чл. 387, ал.1 НК, тъй като описаните в обвинителния акт негови нарушения на визирани от длъжностната му характеристика задължения биха били относими към престъпния резултат, ако в хода на наказателното производство не бе установено, че причините от организационен и технически характер, свързани с действия на командването на поделение /номер/ не са в пряка и непосредствена връзка със събитията, разиграли се на 03.07.2008г., тъй като непосредственото запалване на пиротехническите изделия, е в резултат на допълнителен начален импулс, съответно целенасочена човешка дейност и действията на подс. М. не са били необходимо условие и не са допринесли за настъпилите тежки вредни последици.

Настоящият състав не се съгласява и с доводите на прокурора, депозирал касационния протест и на този, който ги поддържа в съдебно заседание пред тази инстанция, че съдът в атакуваното решение е нарушил закона като неправилно е възприел, че Правилникът за складовете и базите за съхранение, производство, ремонт, разснарядяване и унищожаване на бойни припаси, взривни вещества и барути в Българската армия /Правилника/ не е бил действащ нормативен акт. Всъщност нарушени негови разпоредби имплицитно се съдържат в рамкираното обвинение и на тримата подсъдими - на подс. М. М. за неизпълнение на служебни задължения, възложени му с т. V от длъжностната му характеристика да организира и ръководи противопожарната защита, съхранението на бойните припаси, барути и взривни вещества в съответствие с изискванията на ръководния документ - на чл. 260 и чл. 291 от Правилника, на подс. Д. П. – за неорганизиране съхранението на бойните припаси в складове, хранилища и места за съхранение на боеприпаси в поделение /номер/ в съответствие с ръководния документ – Правилника и в частност на неговия чл. 260, както и за неотстраняване на допуснати от подс. М. нарушения при съхранение на бойните припаси в Базата в нарушение на чл. 260 и чл. 291 от същия правилник. За подс. Р. Ц. – неизпълнение на описани задължения съгласно неговата длъжностна характеристика, детайлизирани като некоординиране и неосъществяване на контрол по отношение дейността на подчинените му структури от Българската армия – дирекция „Логистика“ и бригада „Логистика“ в частност по отношение съответствие на складовете, хранилищата и местата за съхранение на бойните припаси в поделение /номер/ с изискванията на ръководния документ - Правилника. Това налага и вземане на отношение на съда по постановления от прокурора въпрос, въпреки некоректното посочване в касационния протест, че тъй като „обвиненията на подсъдимите са повдигнати за неизпълнение на задължения, произтичащи от длъжностните им характеристики и актовете на началниците им ... препраща към Правилника“, то независимо дали той е представлявал нормативен акт, той е бил източник на задължения за тях. Съгласно задължителните указания в Постановление №2/09.06.1980г. на Пленума на Върховния съд при изследване на въпросите, касаещи сезиране на съдилищата с дела по обвинения за извършени престъпления по служба /каквито са настоящите/ следва да се установи „в какво се състои нарушението или неизпълнението на служебните задължения, превишаване на властта или правата, както и съответния нормативен акт /правилник, наредба, постановление, разпореждане и т.н./“. Това е така, тъй като властническите правомощия на длъжностните лица могат да се очертаят само с нормативен акт, било то закон или подзакон, чийто вид е неизчерпателно, и то неслучайно, изброен в ППВС - очевидно тази неизчерпателност касае подзаконовите нормативни актове, които ги регулират в съответната област предвид динамиката на обществените отношения и която в настоящия случай е Българската армия и

конкретно тези отношения, свързани с дейността в складовете и базите за съхранение, производство, ремонт, разснарядяване и унищожаване на бойни припаси, взривни вещества и барути. След тази уговорка относно вида на актовете, с които съответното длъжностно лице следва да съобразява поведението си, единствено стои въпросът за статута на Правилника за складовете и базите за съхранение, производство, ремонт, разснарядяване и унищожаване на бойни припаси, взривни вещества и барути в Българската армия, тъй като останалите инкриминирани от прокурора актове на началници на тримата подсъдими – заповеди, указания и разпореждане, изначално не биха могли да запълнят състава на бланкетната норма на чл. 387, ал.1 НК поради техния ненормативен характер.

На 28.12.1982г. е издадена Заповед № 116 на министъра на народната отбрана - армейски генерал Д. Д., чието съдържание е „Обявяване на правилник“ и буквално гласи следното: “Обявявам утвърдения от мене Правилник за складовете и базите за съхранение, производство, ремонт, разснарядяване и унищожаване на бойни припаси, взривни вещества и барути в БНА и заповядвам да се вземе за ръководство и изпълнение при проектирането и изграждането на складовете, предприятията и учрежденията за производство, ремонт, разснарядяване на бойни припаси и взривни вещества и при съхранението, отчитането, опазването и другите видове работи с тях. Всички противоречиви на този правилник изисквания по устройството, изграждането и противопожарната охрана на складовете, базите и предприятията за съхранение, производство, ремонт и разснарядяване на бойни припаси и взривни вещества, както и за съхранението, опазването и работата с тях, отразени в други ръководни документи, да се смятат за невалидни“. /“Военно издателство“, София 1983г./ В чл.1 от Правилника изрично е посочено, че той урежда въпросите, свързани с прилагане на Закона за контрол на взривните вещества, оръжията и боеприпасите /ЗКВВОБ/ в системата на БНА и се издава на основание параграф 2 от постановление №44 от 27.10.1981г. на БМС относно изменение и допълнение на Правилника за прилагане на закона за контрол на взривните вещества, оръжията и боеприпасите в НРБ. Безспорно е, съобразно действащата към онзи момент Конституция на Народна република България от 1971г., че министрите и ръководителите на други ведомства издават правилници, наредби, инструкции и заповеди /чл.108, ал.1/, като правилниците, наредбите и инструкциите влизат в сила три дни след деня на обнародването им в Държавен вестник, освен когато в тях е определен друг срок, а заповедите – от деня на издаването им, освен когато в тях е определен друг срок /чл.108, ал.2 КНРБ/. В случая Министърът на народната отбрана е издал Заповед 116/28.12.1982г., но нейното съдържание и цел са единствено насочени към обявяване на коментирания Правилник, който е следвало да бъде обнародван в Държавен вестник съгласно визираното в чл. 108, ал.2 от тогава действащата Конституция, каквото изискване, при тълкуване на разпоредбата, не е насочено към заповедите на министъра. Сама по себе си тази заповед прогласява утвърждаване на Правилник от министъра, но не може да замени нуждата от неговото обнародване, което не е сторено. Още повече, изрично е посочено, че този Правилник урежда въпросите по прилагане на ЗКВВОП в системата на Българската народна армия, тъй като съгласно чл. 55 на действащия към онзи момент Правилник за прилагане на ЗКВВОП /ППЗКВВОП/ „подробностите по прилагане на правилника се уреждат ... с наредба от министъра на отбраната“, каквато не е издадена. Дори да се приеме, че регламентирането на правила, които гарантират безопасност при производство, ремонт, съхранение, транспортиране, употреба, разснарядяване, унищожаване и други дейности, свързани с използването и работата с бойните припаси, взривните вещества и барути в БНА, може да се осъществи с правилник, а не с наредба, то той е

следвало да бъде обнародван, а не тези функции да бъдат иззети от министъра на народната отбрана. Необнародваният нормативен акт не би могъл да произведе целеното от него действие, защото изискването за влизане в сила на даден нормативен акт е той да бъде обнародван в „Държавен вестник“ и самото му публикуване е завършващо фактическия състав и условие за неговото действие, тъй като ако той бъде приложен преди да бъде обнародван, то би било налице незаконно действие, осъществено без нормативно основание. В случая коментираният Правилник притежава белезите на нормативен административен акт, посочени в чл. 75, ал.1 АПК: „Нормативните административни актове са подзаконовни административни актове, които съдържат административноправни норми, отнасят се за неопределен и неограничен брой адресати и имат многократно правно действие“. Правилата, наложени с Правилника и конкретно отнесени към твърдяната от прокуратурата дейност на подсъдимите по нарушение на чл. 260 и чл. 291 от него дефинират общо правило за поведение, имат за адрес индивидуално неопределен кръг субекти и нееднократно правно действие. Именно поради това и Правилникът притежава характер на нормативен, а не на общ административен акт, който не би се нуждаел от обнародване, каквито към онзи момент са били заповедите на министрите и в частност на министъра на народната отбрана. Необнародването на коментирания до момента Правилник го лишава от законосъобразно негово действие и съответно от възможността да се претендира спазване на разписани с него правила, респективно нарушението им да ангажира нечия отговорност. Въпреки съобразяването на дейността в нашата армия и конкретно на тази в складовете и базите за съхранение, производство, ремонт, разснарядяване и унищожаване на бойни припаси, взривни вещества и барути, с Правилника, той не е притежавал качество на акт, който да регламентира тази дейност като тези отношения са уредени едва с Наредба за условията и реда за осъществяване на дейностите, свързани с взривните вещества, огнестрелните оръжия и боеприпасите и контрола над тях в Министерството на отбраната, приета с ПМС № 217/02.09.2008г. и обнародвана в ДВ бр. 80/12.09.2008г. - два месеца след инцидента в поделение /номер/ – /населено място/, който факт сам по себе си също идва да покаже, че към онзи момент не е бил налице нормативно издържан акт, който да урежда тази материя.

За пълнота на изложението и в отговор на доводите на протестиращия прокурор, че Правилникът не е изгубил силата си след отмяна на ЗКВВОП /въпреки позицията на този съдебен състав, че той изначално не е имал статут на акт, който може да създаде права или задължения за неопределен кръг лица/, следва да бъде отбелязано, че той „урежда въпросите, свързани с прилагане на Закона за контрол на взривните вещества, оръжията и боеприпасите /ЗКВВОБ/ в системата на БНА и се издава на основание параграф 2 от Постановление № 44 от 27.10.1981г. на БМС относно изменение и допълнение на Правилника за прилагане на закона за контрол на взривните вещества, оръжията и боеприпасите в НРБ“, както е декларирано в неговия чл.1. Действащият тогава ЗКВВОП е отменен с параграф 3 на ЗКВВОП /обн. ДВ бр. 133/11.11.1998г./. Съгласно чл.13, ал.1 ЗНА актът по прилагане на закон губи изцяло или отчасти сила едновременно с пълното или частично отменяване на закона съобразно обсега на отменяване. В конкретния случай действащият към момента на изготвяне на Правилника ЗКВВОП е отменен изцяло като в неговите преходни и заключителни разпоредби не е разпоредено изрично оставане временно в сила на разпоредби по прилагането му /в какъвто смисъл е изключението по чл. 13, ал.2 ЗНА/, а единствено в параграф 9 от ПЗР на ЗКВВОП /обн. ДВ бр.133/11.11.1998г./ е отразено, че в срок от три месеца от влизането в сила на закона Министерският съвет приема правилник за прилагането

му. В чл.1, ал.2 от ЗКВВОП /ДВ бр.133/11.11.1998г./ изрично е посочено, че законът не се прилага за въоръжените сили на Република България, както и за съюзническите и/или чуждите въоръжени сили, преминаващи през територията на Република България или пребиваващи на нея, а в параграф 6 от ПЗР на ЗКВВОБ, "...във въоръжените сили на Република България осъществяването на дейностите, свързани с взривните вещества, огнестрелните оръжия и боеприпасите и контролът над тях, се извършва при условия и по ред, определени с акт на Министерския съвет". Такъв акт действително е издаден – описаната Наредба за условията и реда за осъществяване на дейностите, свързани с взривните вещества, огнестрелните оръжия и боеприпасите и контрола над тях в Министерството на отбраната, приета с ПМС № 217/02.09.2008г. и обнародвана в ДВ бр. 80/12.09.2008г., но недействащ към процесния, изследван по делото период. В обобщение - към момента на инкриминираните и на тримата подсъдими деяния не е бил налице „ръководен документ“/съобразно формулировката в техните длъжностни характеристики/ и в частност визириания Правилник за складовете и базите за съхранение, производство, ремонт, разснарядяване и унищожаване на бойни припаси, взривни вещества и барути в Българската армия, неизпълнение на задължения по който да доведе до съставомерност на деяние по чл. 387, ал.2 вр. ал.1 НК за всеки един от тях.

Доводите на защитата на подсъдимите П. и Ц., свързани с неналичие на техни задължения, визириани в длъжностните им характеристики, чието неизпълнение им е вменено от прокуратурата, са афиширани и пред контролирания съд и са получили своя правилен отговор, с който настоящата инстанция се солидаризира. Действително, подс. Д. П. е обвинен за това, че в качеството си на заместник – командир на бригада „Логистика“ не е изпълнил задълженията си по служба, произтичащи от т. V от неговата длъжностна характеристика и изразяващи се в това „да организира заделянето и съхранението на заповяданите оперативни запаси от въоръжение, техника, бойни припаси и материални средства за видовете въоръжени сили и поделенията, пряко подчинени на началника на Генералния щаб на Българската армия“. Доказателствено обезпечено е становището на съда, че наличните в поделение /номер/ боеприпаси са такива от III категория, които са или забранени за стрелба, или показали негодност, или излишни за армията, предназначени за утилизация или унищожаване. Според значението на термина „оперативни запаси“ в структурата на въоръжените сили, това са ниво на запасите, необходими за попълване на разходите и загубите в хода на операциите и въвеждане в действие на военновременния план. В този смисъл намиращите се в процесното поделение запаси не са от категорията на оперативните, по отношение контрола на които Д. П. да е имал специфични задължения. Всъщност задълженията, вменени на подс. П., по силата на длъжностната си характеристика е имал началникът на отделение „Въоръжение и бойни припаси“ в бригада „Логистика“, чиито функции до 19.03.2008г. е изпълнявал подп. В., а от 01.06.2008г. – полк. А. А., но не и подс. Д. П..

Подобно е отношението на съда и към възраженията относно функционалната компетентност на подс. Р. Ц. – в наказателното производство е налице информация, носена от гласни доказателствени източници, че подсъдимият в качеството си на заместник началник на Генералния щаб по ресурсите е имал отношение към функционирането на структурата на въоръжените сили на стратегическо ниво, подпомагайки дейността на началника на Генералния щаб относно определяне на политиките в областта на отбраната и правилното разпределение на ресурсите за отбрана, контролирайки и координирайки дейността на дирекции „Личен състав“, „Логистика“ и „Стратегическо планиране“. Той не е

притежавал оперативни правомощия по отношение на бригада „Логистика“, която всъщност е била пряко подчинена на началника на Генералния щаб, а още по-малко такива оперативни правомощия е притежавал по отношение на поделение /номер/ – /населено място/.

При извършената констатация за неналичие на пропуски в оценъчната и правоприлагаща дейност на въззивната инстанция, довела до нарушение на материалния закон, както и допуснати съществени процесуални нарушения, рефлектирали върху правата на една от страните в процеса, настоящият състав стои на позицията, че след задълбочена и внимателна преценка на наличната по делото доказателствена маса, въззивният съд в атакувания съдебен акт основателно е потвърдил присъдата на първия съд.

Поради това Върховен касационен съд – Трето наказателно отделение

Р Е Ш И:

ОСТАВЯ В СИЛА решение № 31 от 18.08.2020 г. по ВНОХД № 07/ 2019 г. на Военно-апелативен съд.

Решението не подлежи на обжалване и протест.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ:

1.

2.